

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1968

BRNO 1970

MITTELALTERLICHE OBJEKTE BEI DOLNÍ NĚMČÍ (Bez. Uherské Hradiště)

Im südlichen Zipfel der Gemarkung Vlčnov zwischen den Ortschaften Dolní Němčí und Slavkov (Bez. Uherské Hradiště) entdeckte man bei Geländearbeiten zwei Siedlungsobjekte — konkret zwei Feuerstellen und 26 Pfostenlöcher. In der einen leicht eingetieften, von Sandsteinen umgebenen rechteckigen Feuerstelle fand man einen mittelalterlichen Scherben. Die andere, gleichfalls eingetiefte Feuerstelle war von kreisrundem Grundriß. Beide waren mit schwarzem aschigem Erdreich aufgefüllt. Die angetroffenen Reste vermutlich zweier Pfostenbauten mit Nord—Süd Orientierung nach der Längsachse gehören mit größter Wahrscheinlichkeit zur mittelalterlichen verlassenen Siedlung Lucsko, die in den Schriftquellen der Jahre 1261—1294 erwähnt wird.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU V KOSTELE SV. VÁCLAVA V OSTRAVĚ

VLASTA ŠIKULOVÁ, Slezské muzeum, Opava

Výzkum v kostele sv. Václava, o jehož výsledcích jsem referovala v Přehledu výzkumů 1967, se zaměřil v roce 1968 na horizont nejstarších hrobů v presbytáři. Jejich zásypy neobsahují písek z vrstvy pod nejstarší maltovou podlahou dnešního gotického kostela, z čehož plyne, že byly hloubeny před zbudováním této stavby. Kostry v nich jsou uloženy vesměs hlavou k západu a s rukama podél těla. Podle vztahu ke starší kostelní stavbě, zjištěné výzkumem, můžeme mezi nimi rozlišit dvě skupiny.

Jednak jsou to hroby, v jejichž zásypu byly zlomky pískovce a malty, vyskytující se ve zdivu staršího kostela. Z uložení některých hrobů je zřejmé, že zdivo této stavby respektovaly. Druhou skupinu tvoří hroby, v nichž se nevyskytl ani pískovec ani malta. Byly sem tedy uloženy před počítím starší stavby. Tři z nich jsou částečně překryty základy její východní zdi. V jejich uložení se rýsuje náznaky řad, což potvrzuje, že jde o normální řadový hřbitov, na němž byl teprve později postaven kostel. Také hrobové jámy jsou poněkud větších rozměrů než u mladších hrobů, hloubených již do podlahy kostela. U koster zatím odkrytých nebyly žádné nálezy, pouze pozůstatky rakví, většinou bez hřebíků.

V zásypech obojích hrobů se ojediněle vyskytovaly střepy nádob, mazanice, uhlíky a kousky strusky. Pocházejí buď ze sídliště, které tu bylo před založením řadového hřbitova, nebo se sem dostaly náhodně z nějakého současného sídliště v nejbližším jeho okolí. Terén z doby před založením hřbitova se v těchto místech nezachoval vinou velkého soustředění hrobů z různých dob. Nalezené střepy pocházejí z pozdní slovanské keramiky hradištního stylu. Přibližně třetinu představuje mezi nimi materiál se silnou příměsí tuhy, což je v této oblasti typické pro první polovinu 13. století. Zjištěný řadový hřbitov můžeme tedy zatím rámcově datovat do 13. století.

Pro nedostatek pomocných sil nepostupoval výzkum tak, jak bylo plánováno, a bude proto pokračovat ještě v příštím roce.

FORTSETZUNG DER AUSGRABUNG IN DER ST. WENZELSKIRCHE VON OSTRAVA

Die Ausgrabung in der St. Wenzelskirche, über deren Ergebnisse ich im „Přehled výzkumů 1967“ berichtete, setzte 1968 mit der Untersuchung des Horizonts des ältesten Gräber im Presbyterium fort. In der Füllerde dieser Gräber traf man keinen Sand aus der Schicht unter dem ältesten Mörtelfußboden der heutigen gotischen Kirche an, sie wurden demnach noch vor dem Bau dieser Kirche ausgehoben. Die Bestatteten lagen allesamt in gestreckter Lage mit dem Kopf im Westen, die Arme längs des Körpers. Nach der Beziehung zum älteren durch die Grabung ermittelten Kirchenbau können wir zwei Gruppen von Gräbern unterscheiden und zwar einmal Gräber, in deren Füllerde sich Sandstein und Mörtelbrocken von gleicher Art wie im Mauerwerk der älteren Kirche fanden. Aus der Lage einiger Gräber ersehen wir, daß diese den Kirchenbau respektierten. Zum anderen Gräber, die weder Sandstein, noch Mörtel enthielten. Sie wurden hier also noch vor der Errichtung der älteren Kirche eingetieft. Die Fundamente der Ostwand überdecken z. T. drei dieser Gräber. Daß die Gräber zu Reihen geordnet waren, deutet ihre Lage an und so finden wir bestätigt, daß sich hier ursprünglich ein Reihengrabhof ausbreitete, in dessen Bereich später eine Kirche errichtet wurde. Die Grabgruben dieser älteren Gräber sind geräumiger als die der in den Boden der Kirche eingelassenen jüngeren Gräber. In keinem der bisher erschlossenen Gräber fand man Beigaben, nur Sargreste, vorwiegend ohne Nägel.

In der Füllerde beider Gräbergruppen traf man vereinzelt Keramikscherben, Lehmwurfbrocken, Holzkohle und Eisenschlacke an, die entweder von einer Siedlung, die hier vor der Gründung des

Reihenfriedhofs existiert hatte, stammen oder durch Zufall von einer gleichzeitigen nahegelegenen Siedlung hierhergebracht wurden. Das Gelände aus der Zeit vor der Gründung des Friedhofs ist an dieser Stelle nicht erhalten geblieben, da hier eine große Anzahl von Gräbern zu verschiedenen Zeiten angelegt wurden. Die gewonnenen Scherben stammen von slawischer Keramik der späten Burgwallzeit. Annähernd ein Drittel war aus Graphitton mit starkem Graphitanteil gefertigt, was in diesem Bereich für die erste Hälfte des 13. Jhs. bezeichnend ist. Wir können demnach den Reihenfriedhof allgemein in das 13. Jh. datieren.

Da wir nicht genügend Hilfskräfte einsetzen konnten, schritt die Arbeit nicht so rasch fort, wie wir planten und muß im nächsten Jahre fortgesetzt werden.

PRVNÍ FÁZE ARCHEOLOGICKÉHO VÝZKUMU NA STŘEDOVĚKÉM TVRZIŠTI U POPIC

(okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Okresní muzeum, Mikulov

V červenci a na počátku srpna roku 1968 provedlo Okresní vlastivědné muzeum v Mikulově ve spolupráci s Muzejním spolkem v Brně první fázi archeologického výzkumu tvrziště „Mohyla“, které leží mezi vinohrady severně od Popic. Tvrziště se dnes podobá komolému jehlanu, vysokému asi 6 m, s horní plošinkou o rozměrech 20 × 9 m. Lokalita byla již známa F. J. Schwoyovi,¹ G. Wolnému² a H. P. Schadnovi.³

V první etapě výzkumu byl obytný areál tvrziště prozatím ve směru severozápad — jihovýchod sondou 20 m dlouhou a 2 m širokou. Postupně byla sonda rozšiřována, takže bylo celkem odkryto 110 m² plochy. Nalezeny byly zbytky ztrouchnivělého trámu, dlouhého téměř 6 m. Oba konce trámu byly původně podloženy kameny. Jedná se patrně o fragment dřevěného srubu, jehož jedna strana měřila téměř 6 m. Další strany srubu se zatím nepodařilo přesně zjistit, ale nálezová situace svědčí pro to, že se jednalo o čtvercovou budovu. Na vnější straně předpokládaného půdorysu se dochovaly zbytky tří ztrouchnivělých kúlů a několik kúlových jamek.

Velkou většinu nalezeného keramického materiálu tvoří střepy nádob z 13. až 14. století. Nechybějí však ani střepy nádob mladších, někdy až novověkých. Jeden nalezený střep lze datovat do starší doby bronzové. Kromě toho nalezena část železné dýky, šipky, hřebíky a železa neznámého účelu.

Poznámky:

¹ F. J. Schwoy, Topographie vom Markgrathum Mähren II, Wien 1793, 305.

² G. Wolny, Die Markgrafschaft Mähren, topographisch, statistisch und historisch geschildert, II Band, Brünn 1837, 212.

³ H. P. Schadn, Die Hausberge und verwandte Wehranlagen in Niederösterreich, Horn-Wien 1953, 259.

DIE ERSTE PHASE DER ARCHÄOLOGISCHEN UNTERSUCHUNGEN IN DER MITTELALTERLICHEN FESTE BEI POPICE

(Bez. Břeclav)

Bei der Erforschung der Feste, die heute einem Pyramidenstumpf von rund 6 m Höhe gleicht und deren obere Fläche ein Ausmaß von 20 × 9 m hat, entdeckte man Reste hölzerner Bauten, reichlich Material aus dem 13. und 14. Jh. und jüngere Funde. Man traf darüber hinaus auch Spuren einer älterbronzezeitlichen Besiedlung hier an.

VÝZKUM STŘEDOVĚKÉ TVRZE V KONŮVKÁCH NA SLAVKOVSKU

(okr. Vyškov)

DAGMAR ŠAUROVÁ, Městské muzeum, Slavkov u Brna

Roku 1968 jsem pokračovala ve výzkumu tvrze v lokalitě Konůvky v katastru obce Heršpice u Slavkova, okres Vyškov. Jde o součást systematického výzkumu zaniklé středověké osady, původ-

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1968

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulík, DrSc.
Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Řihovský
Překlady: Helena Plátková
Na titulní obálce: Bronzový terč ze slovanského hradiska v Mikulčicích
Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21
Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné.